

Protokół
XXVII posiedzenia plenarnego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 11 lutego 2021 roku

I. Otwarcie posiedzenia i powitanie gości

Prof. Z. Marciniak przywitał min. W. Bernackiego obecnego na sali oraz osoby uczestniczące zdalnie – członków Rady Głównej i zaproszonych gości.

Przewodniczący Rady Głównej poprosił min. W. Bernackiego o zabranie głosu.

Minister przedstawił informację o pracach Ministerstwa. Przygotowywane są cztery programy, które są konsultowane ze środowiskami szkół wyższych, związane z deficytami, które pojawiły się w okresie pandemii. Dotyczą one zdrowia psychicznego u uczniów, deficytów w kształceniu w szkołach podstawowych i średnich, skutków braku ruchu oraz chorób wzroku. Odbyły się rozmowy z rektorami akademii wychowania fizycznego oraz innych szkół wyższych w powyższych kwestiach.

Ministerstwo prowadzi prace nad ułatwieniem Polakom mieszkającym za granicą studiowania na terenie Polski, aktualnie trwa przegląd działań realizowanych w tym obszarze. Ministerstwo zwróci się z prośbą do rektorów o zwolnienie z czesnego osób pochodzenia polskiego, posiadających inne obywatelstwo. Realizowany jest ministerialny program pomocy dla Białorusinów prowadzony przy współpracy Uniwersytetu Warszawskiego i innych szkół wyższych. Trwają prace nad programem, który umożliwiłby podjęcie studiów w Polsce obywatelom Federacji Rosyjskiej. Jest wielu studentów relegowanych z uczeni, którzy są zainteresowani kontynuacją studiów w Polsce.

Kolejną ważną kwestią, nad którą pracuje Ministerstwo, jest zbliżająca się ewaluacja. Obawy środowiska budzą ewentualne konsekwencje ewaluacji – obniżenie subwencji dla szkoły wyższej, konsekwencje związane z uprawnieniami do nadawania stopni naukowych oraz do prowadzenia szkół doktorskich. Ministerstwo oczekuje, że będzie to rzetelna ocena dorobku naukowego, ale jednocześnie nie chciałoby, aby ewentualne skutki ewaluacji negatywnie zaważyły na losie pracowników naukowych i studentów. Dlatego rozważana jest możliwość drobnych korekt w materii formalno-prawnej. Obserwowane jest niepokojące zjawisko, że aktywność wielu rektorów i organów uczelni przeszła z torów intensyfikacji badań naukowych na tory intensyfikacji publikacji naukowych w odpowiednich czasopismach. Konieczne jest zdobycie wiedzy, jaki jest stan nauki polskiej z punktu widzenia ram nakreślonych w ustawie, ale niezbędna jest korekta dla zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonowania całego systemu.

Prof. Z. Marciniak podziękował za przedstawienie tematyki prac. Poinformował, że marcowa debata Rady będzie dotyczyła tematu psychologicznych i społecznych aspektów nauczania zdalnego. W maju odbędzie natomiast dyskusja nt. humanistyki w Polsce. Niepokój Rady budzi nierozstrzygnięty konkurs NPRH z 2019 r. Przewodniczący zwrócił się z prośbą do Ministra o informację w tej sprawie.

Min. W. Bernacki stwierdził, że konieczna jest szersza dyskusja dotycząca kwestii humanistyki. Zauważalne jest niepokojące zjawisko, w naukach humanistycznych zaczyna się dokonywać pomiarów w sposób charakterystyczny dla nauk ścisłych. Widać to w recenzjach wniosków złożonych w ramach konkursu NPRH z 2019 r. Oceny odnoszące się

tego samego projektu są do siebie przeciwstawne. Dotyczy to również programów NCN. Część recenzencka została nadmiernie rozbudowana. Ministerstwo widzi potrzebę dokonania zmian, które będą wzmacniały te programy. Jest na etapie rozmów z przedstawicielami różnych środowisk, planuje również omówić tę kwestię z KRASP i Radą Główną. W rozmowach będzie uczestniczyła także Rada NPRH.

Prof. Z. Marciniak przyznał, że zaległości są źródłem niepokoju Rady i dobrym ruchem byłoby spotkanie Rady Głównej z Radą NPRH. Trzeba uszanować specyfikę humanistyki.

Przewodniczący Rady Głównej poruszył również kwestię badań przedwdrożeniowych, prowadzących do uzyskania wdrożeń badań w przemyśle, gospodarce. Badania nie podlegają ani pod NCN, ani NCBR. Rada przeprowadziła rozmowy tymi agendami, wyraziły one zrozumienie, jednak skutków nie widać. Sprawę warto monitorować szczególnie w kontekście planowanego przeniesienia nadzoru nad NCBR oraz Siecią Badawczą Łukasiewicz do Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii. Konieczna jest ścisła współpraca obu resortów. Konsekwencje zaniedbania tego obszaru mogą być groźne dla nauki polskiej.

Min. W. Bernacki stwierdził, że rozumie argumenty za przeniesieniem nadzoru nad NCBR i SBŁ do MRPiT, z uwagi na aktywność na styku nauki i przemysłu, jednak ważna jest kwestia doświadczenia, które powinno być doświadczeniem MEiN i MRPiT, badania naukowe są prowadzone w ramach ustawy PSWiN. Ministerstwo Nauki prowadziło prace nad utworzeniem SBŁ. Minister poinformował, że zwrócił się do dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu o wystąpienie do prezesa P. Dardzińskiego o podzielenie się doświadczeniami, jakie wynikają z połączenia tak zróżnicowanych pod wieloma względami instytutów. To doświadczenie może wskazać przyszłe kierunki działań innych instytutów, np. PAN.

Prof. Z. Marciniak przywołał doświadczenie zdobyte w procesie wyłonienia uczelni badawczych – obiektywizm oceny zewnętrznej, które również warto wykorzystać. Zaoferował wsparcie Ministerstwa przez Radę w generowaniu długofalowej polityki naukowej państwa. Podkreślił, że dzięki wymianie poglądów na kluczowe kwestie uda się rozwikłać bieżące problemy, a rozmowa jest bardziej skuteczna niż wymiana uchwał i pism.

II. Udział studentów w ewaluacji procesu kształcenia

Prof. Z. Marciniak powitał nowych przedstawicieli Parlamentu Studentów w Radzie – panią Magdalenę Gracę, pana Damiana Karolewskiego, panią Marcelinę Kościołek oraz panią Karolinę Zalewską. Poinformował, że temat debaty został zaproponowany przez studentów. Następnie przekazał głos pani M. Kościołek, która wygłosiła referat wprowadzający do dyskusji.

Rozpoczęła od przytoczenia definicji jakości kształcenia „(...) systematyczne badanie wartości oraz cech (...) badanego obiektu z punktu widzenia przyjętych kryteriów w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego rozumienia” (Norris 1990, Nevo 2003, Wojciszke 2004). Dalej odniosła się kolejno do każdego z trzech poziomów ewaluacji – uczelnianego, krajowego oraz międzynarodowego.

Na poziomie uczelnianym ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym przewiduje okresową ocenę nauczycieli akademickich oraz ocenę nauczyciela akademickiego w zakresie wypełniania przez niego obowiązków związanych z kształceniem zapewniana przez

uczelnie studentom i doktorantom. Pani M. Kościółek skupiła się na wskazaniu elementów wymagających udoskonalenia. Studenci często nie mają możliwości pełnego wypowiedzenia się na temat jakości kształcenia, z uwagi na budowę ankiety, która ogranicza się do oceny osoby prowadzącej zajęcia. Ich zdaniem wypełnianie ankiet nie przynosi wymiernych rezultatów, stąd brak motywacji do udziału w ankiecie, a co za tym idzie, niska frekwencja. PS RP uważa, że studenci powinni być reprezentowani w gremiach przeprowadzających ocenę okresową nauczycieli akademickich. Poza przewidzianymi w ustawie ankietami obowiązkowymi, uczelnie wprowadzą dodatkowe badania ankietowe, np. badanie losów absolwentów, badanie kandydatów na studia. Uniwersytet Jagielloński prowadzi dodatkowo badanie barometr satysfakcji studenckiej, które pozwala na szerszy ogląd systemu zapewnienia jakości kształcenia z perspektywy studenta. Pani Marcelina zwróciła uwagę na mniej formalne elementy ewaluacji, m.in. udział studentów w radach i senatach uczelni czy innych ciałach kolegialnych. Te formy udziału studentów są szczególnie wysoko cenione przez PSRP, z uwagi na możliwość bezpośredniego odniesienia się do poruszanych kwestii, strategii uczelni, zgłaszania problemów, z którymi borykają się studenci, nawiązania relacji z osobami decyzyjnymi czy też budowania więzi z uczelnią.

Na poziomie krajowym instytucją działającą na rzecz zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia jest Polska Komisja Akredytacyjna. PKA realizuje swoje zadania ustawowe poprzez dokonywanie ocen programowych dotyczących kierunków studiów, ocen kompleksowych odnośnie do działań uczelni na rzecz zapewniania jakości kształcenia oraz recenzji wniosków dotyczących nadawania uprawnień do prowadzenia studiów. Studenci bezpośrednio uczestniczą w ocenie programowej, wchodzą w skład zespołu oceniającego PKA. Ich zadaniem jest weryfikacja wsparcia studentów w procesie kształcenia, jednak w praktyce w rozmowach ze studentami odwiedzanej uczelni, poruszane są wszystkie ważne aspekty działalności uczelni. Poza tym studenci biorą udział w recenzowaniu wniosków o zgodę na prowadzenie studiów.

Na poziomie międzynarodowym pani M. Kościółek wymieniła dwie organizacje – European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) oraz European Students Union (ESU). Zgodnie z ich rekomendacjami, studenci powinni być traktowani jako pełnoprawni członkowie wspólnoty akademickiej, z uwagi na takie same interesy – również kwestie dotyczące jakości kształcenia. Także System Boloński przewiduje udział studentów w procesach decyzyjnych na uczelniach, w tym w kształtowaniu własnej edukacji, i włączaniu do organów kolegialnych uczelni.

W podsumowaniu, pani M. Kościółek wymieniła cztery kluczowe rekomendacje:

- stworzenie badania ankietowego pozwalającego na ocenę wszystkich aspektów wsparcia studentów na uczelni (jak barometr satysfakcji studenckiej w UJ),
- udział studentów w gremiach przeprowadzających ocenę nauczycieli akademickich,
- transparentność ankietyzacji – możliwość zapoznania się z efektami ankietyzacji będzie zachętą do wypełnienia ankiety,
- wprowadzenie narzędzi do bieżącego reagowania na problemy projakościowe na uczelniach wyższych – nauczanie zdalne uwidocznilo taką potrzebę.

Prof. Z. Marciniak stwierdził, że uczelnie poważnie traktują ankiety. Dużym problemem jest niska frekwencja przy wypełnianiu ankiet. Samorząd studencki powinien mieć wpływ na format ankiety. Warto przekonać studentów do wypełniania ankiet, szczególnie cenne są ich komentarze. Studenci zostali włączeni do PKA, gdy prof. Z. Marciniak był przewodniczącym PKA. Przed przystąpieniem do pracy, zostali oni przeszkoleni z zasad przeprowadzania kontroli. Zauważalna jest wysoka wartość udziału studentów

w kontrolach PKA, m.in. z uwagi na umiejętność uzyskania informacji od studentów kontrolowanych uczelni. Profesor odniósł się również do kwestii wykorzystania subwencji dla uczelni przekazywanych przez Ministerstwo. Wyraził obawę, że większość środków zostanie przesunięta na badania, ze szkodą dla dydaktyki, co byłoby niekorzystne, gdyż należy dbać o jakość kształcenia.

Prof. M. Próchnicka, Sekretarz PKA, podziękowała za interesujący referat. Poinformowała, że PKA przeprowadza ocenę programową średnio co 6 lat. Uczelnie powinny zadbać o to, by studenci nie spotykali się z odwetem za szczerze wypełnienie ankiety, co jest częstą ich obawą. W razie wystąpienia takiego zjawiska, uczelnia powinna zapewnić studentom ochronę. Prof. Próchnicka podkreśliła wagę wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w uczelniach.

Dr inż. J. Szczerba stwierdził, że należy przywrócić równowagę między szkolnictwem wyższym i nauką. W uczelniach zauważalny jest brak metodyków, a dobry naukowiec może być słabym nauczycielem. Konieczne jest przygotowanie pedagogiczne.

Prof. A. Mężyk, Przewodniczący KRASP, wystosował zaproszenie dla p. M. Kościołek do wygłoszenia referatu podczas posiedzenia KRASP. Poinformował, że w dniu 10 lutego odbyło się posiedzenie Komitetu Dobrych Praktyk KRASP, podczas którego Komitet przyjął dokument pt. „Propozycje do kodeksu etyki zawodowej nauczyciela akademickiego w procesie kształcenia oraz w przekazie publicznym”. Odbyło się też spotkanie Prezydium KRASP, Komisji ds. Akredytacji i Rankingów, Komisji ds. Kształcenia oraz Zespołu Bolońskiego z Prezydium PKA.

Prof. J. Szambelańczyk stwierdził, że paradygmat oceniania nie jest homogeniczny w środowisku. Nie wszyscy chcą oceny. Gdyby przenieść dyrektywy z zarządzania na element ludzki, konieczne byłoby uwzględnienie trzech zasad: systemowość – nie można skończyć na otrzymaniu wyniku oceny, konieczne jest dalsze działanie, systematyczność – w powtarzalnym cyklu, nie może być wyjątków od oceniania – pracownicy powinni się też oceniać wzajemnie, a studenci również siebie nawzajem.

Prof. Z. Marciniak podziękował za ciekawą debatę. Uwidoczniała ona, że zarówno studentom, jak i nauczycielom akademickim zależy na wysokim poziomie kształcenia. Świat się zmienia, ale uniwersytet pozostaje miejscem spotkań mistrza i ucznia.

III. Przyjęcie porządku obrad

Prof. Z. Marciniak zaproponował wykreślenie z porządku obrad punktu VI „Sprawa zmian Regulaminu określającego tryb wyboru oraz skład Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego” i uzupełnienie porządku obrad o sprawę rozszerzenia składu Prezydium Rady Głównej o przedstawiciela PSRP, w związku ze zgłoszeniem przez PSRP nowych przedstawicieli w Radzie Głównej.

Rada jednogłośnie przyjęła zmodyfikowany porządek obrad.

IV. Informacje i sprawy bieżące

Prof. Z. Marciniak poinformował, że:

- w dniu 18 lutego odbędzie się spotkanie Przewodniczących Rady Głównej oraz KRASP z Min. P. Czarnkiem,
- KRASP przekazał Ministrowi Zdrowia pismo w sprawie szczepień wszystkich pracowników uczelni oraz doktorantów prowadzących zajęcia,

- zmiany wynikające z połączenia MEN i MNISW nie miały wpływu na biuro Rady Głównej.

Przewodniczący przywitał min. A. Budzanowską, która dołączyła do posiedzenia.

V. Przyjęcie uchwały na temat planu debat Rady w pierwszym półroczu 2021 r.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę w sprawie planu debat w pierwszym półroczu 2021 r., zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami:

Psychologiczne i społeczne aspekty nauczania zdalnego – marzec

System wsparcia nauki w Polsce ze strony agencji grantowych – kwiecień

Humanistyka w Polsce – maj

Instytuty badawcze jako składowe systemu nauki w Polsce – czerwiec.

Uchwała Nr 167/2021 stanowi załącznik do protokołu.

VI. Sprawa powołania Komisji ds. Międzynarodowych Rady Głównej

Działając na podstawie § 19 pkt 1, Rada Główna utworzyła Komisję do spraw Międzynarodowych. W jej skład weszli: prof. Wiesław Banyś, prof. Szczepan Biliński, prof. Danuta Ciechańska, stud. Marcelina Kościołek, prof. Marcin Krawczyński, prof. Bronisław Marciniak oraz prof. Tomasz Szapiro. Przewodniczący Komisji zostanie wyłoniony podczas jej pierwszego posiedzenia.

Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała Nr 165/2021 stanowi załącznik do protokołu.

VII. Sprawa rozszerzenia składu Prezydium Rady Głównej o przedstawiciela PSRP oraz zatwierdzenia zmian składów komisji Rady Głównej

Prof. Z. Marciniak poinformował, że kandydatką do Prezydium z ramienia Parlamentu Studentów RP jest p. Marcelina Kościołek.

Rada jednogłośnie zaakceptowała przedstawioną kandydaturę. Uchwała Nr 168/2021 stanowi załącznik do protokołu.

Następnie Rada powołała nowych członków Komisji Ekonomiczno-Prawnej – p. Magdalenę Gracę, p. Marcelinę Kościołek i dra inż. Karola Zielonkę oraz Komisji Kształcenia – p. Damiana Karolewskiego i p. Karolinę Zalewską.

Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała Nr 166/2021 stanowi załącznik do protokołu.

VIII. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

1. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw

Prof. J. Szambelańczyk, Przewodniczący Komisji Ekonomiczno-Prawnej RG, przedstawił projekt uchwały, w której Główna nie zgłasza uwag w stosunku do fragmentów projektu ustawy dotyczących systemu szkolnictwa wyższego i nauki.

Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała Nr 163/2021 stanowi załącznik do protokołu.

2. Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie ewaluacji jakości kształcenia w szkole doktorskiej

Prof. B. Marciniak, Przewodniczący Komisji Nauki, odczytał projekt uchwały, który wspólnie przygotowały komisje Rady, następnie członkowie Rady w toku dyskusji ustalili ostateczny tekst uchwały.

W dyskusji udział wzięli: prof. W. Banyś, prof. S. Biliński, prof. G. Borkowska, min. A. Budzanowska, prof. B. Marciniak, prof. Z. Marciniak, prof. C. Możejki, prof. A. Przyłuska-Fischer, prof. J. Szambelańczyk, prof. T. Szapiro, prof. A. Więcek.

Rada przyjęła uzgodnioną uchwałę jednogłośnie. Uchwała Nr 162/2021 stanowi załącznik do protokołu.

Min. A. Budzanowska poinformowała, że z dniem 15 lutego składa dymisję i podziękowała Radzie za dobrą współpracę. Przewodniczący przekazał pani min. A. Budzanowskiej podziękowanie za znakomity styl współdziałania z Radą.

3. Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących

Prof. Z. Marciniak, Przewodniczący RG, zaproponował przyjęcie uchwały, w której Rada nie zgłasza uwag do przedłożonego projektu.

Rada przyjęła uchwałę jednogłośnie. Uchwała Nr 164/2021 stanowi załącznik do protokołu.

IX. Sprawy różne i wolne wnioski

Brak.

X. Przyjęcie protokołu XXVI posiedzenia plenarnego Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (13 stycznia 2021 r.)

Rada przyjęła protokół jednogłośnie.

XI. Zamknięcie posiedzenia

Prof. Z. Marciniak podziękował członkom Rady za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Prof. Zbigniew Marciniak

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwały nr 162-168